

AİLE REHBERİ · AİLELER

Çocuğumun dil gelişimi: aileler için gözlem listesi

Çocuğunuzun dil ve iletişim gelişimini yaş basamaklarına göre izlemenize yardımcı olan kısa bir gözlem listesi. Puanlama yoktur, tanı koymaz.

Mete Orçun Bayrakdar, Uzman Dil ve Konuşma Terapisti · 16 Eylül 2026

Bu rehber kimin için?

Çocuğunun konuşmasını merak eden aileler için hazırlandı. Yaşa göre evde gözlenebilen dil ve iletişim davranışlarını bir arada gösterir. Liste tanı koymaz, gözleminizi düzenlemeye ve gerektiğinde doğru soruyu sormaya yardım eder.

Listeyi kullanmadan önce

- Maddeler ABD'de gelişim izlemi için hazırlanan basamaklardan seçilmiştir (Zubler vd., 2022).
- Basamaklar ortalama yaşı göstermez. Yazarların ölçütü, çocukların en az %75'inin o yaşa kadar o beceriyi göstermesidir.
- Yazarlara göre %75 ölçütü, bir basamağa ulaşılmadığında ek tarama gerekip gerekmediğine karar vermeyi kolaylaştırmak için seçilmiştir. Amaçlardan biri "bekle-gör" yaklaşımını azaltmaktır.
- İşaretlenmeyen bir madde tek başına bir bozukluk göstermez. Çocuklar aynı hızda ilerlemez ve bir beceriyi daha sonra kazanabilir.
- Liste doğrulanmış bir tarama aracının yerini tutmaz (Centers for Disease Control and Prevention [CDC], 2026).
- Örneklerdeki sözcükler Türkçeye uyarlanmıştır, kaynaktaki İngilizce örneklerin birebir çevirisi değildir.
- Çocuğunuzun yaşına en yakın basamaktan izleyin. Önceki basamakları da gözden geçirmek yararlı olur.

Yaşa göre gözlenebilen davranışlar

Aşağıdaki maddeler Zubler vd. (2022) listesinin dil ve iletişim basamaklarından seçilmiştir.

12 ay

- ☐ "Baybay" derken el sallıyor.
- ☐ Anneye ya da babaya "anne", "baba" gibi özel bir adla sesleniyor.
- ☐ "Hayır" dendiğinde kısa süre duruyor ya da yaptığı şeyi bırakıyor.

15 ay

- ☐ "Anne" ve "baba" dışında bir iki sözcük söylemeye çalışıyor (top için "to" gibi).
- ☐ Tanıdık bir nesnenin adını duyduğunda o nesneye bakıyor.
- ☐ Hem jest hem sözle verilen yönergeyi yerine getiriyor (elinizi uzatıp "Oyuncağı ver" dediğinizde veriyor).
- ☐ Bir şey istemek ya da yardım almak için işaret ediyor.

18 ay

- ☐ "Anne" ve "baba" dışında en az üç sözcük söylemeye çalışıyor.

- ☐ Jest kullanmadan verilen tek basamaklı yönergeyi yerine getiriyor ("Onu bana ver" gibi).
- ☐ İlginç bulduğu bir şeyi size göstermek için işaret ediyor.

24 ay

- ☐ En az iki sözcüğü birleştiriyor ("anne gel" gibi).
- ☐ Sorduğunuzda kitaptaki bir şeyi gösteriyor ("Ayı nerede?").
- ☐ Söylediğinizde en az iki beden bölümünü gösteriyor.
- ☐ El sallama ve işaret etme dışında jestler kullanıyor (öpücük gönderme, başıyla "evet" deme gibi).

30 ay

- ☐ Yaklaşık 50 sözcük söylüyor.
- ☐ Biri eylem bildiren en az iki sözcüğü birleştiriyor ("kuçu koştı" gibi).
- ☐ Kitapta gösterip "Bu ne?" diye sorduğunuzda adını söylüyor.

3 yaş

- ☐ Sohbetinde en az iki kez karşılıklı konuşuyor.
- ☐ "Kim", "ne", "nerede", "neden" soruları soruyor.
- ☐ Resimde olan eylemi söylüyor ("koşuyor", "yiyor" gibi).
- ☐ Sorduğunuzda adını söylüyor.
- ☐ Çoğu zaman başkalarının anlayacağı kadar anlaşılır konuşuyor.

4 yaş

- ☐ Dört ya da daha fazla sözcükten oluşan cümleler kuruyor.
- ☐ Bir şarkıdan, masaldan ya da tekerlemeden sözler söylüyor.
- ☐ Gün içinde olan en az bir şeyi anlatıyor ("Bugün parka gittim" gibi).
- ☐ Basit sorulara yanıt veriyor ("Mont ne işe yarar?" gibi).

5 yaş

- ☐ Duyduğu ya da uydurduğu bir öyküyü en az iki olayla anlatıyor.
- ☐ Okuduğunuz kitapla ilgili basit sorulara yanıt veriyor.
- ☐ Sohbeti üçten fazla karşılıklı konuşmayla sürdürüyor.
- ☐ Basit uyakları kullanıyor ya da tanıyor ("bal-dal" gibi).

Beklemeden başvurulması gereken durumlar

- Çocuk daha önce söylediği sözcükleri ya da kazandığı becerileri kaybettiyse. CDC, kazanılmış becerilerin kaybında beklenmemesini önerir (CDC, 2026).
- Seslere tepkisi azaldıysa ya da işitmesi konusunda kuşkunuz varsa. Geç konuşan çocuğun taramasında işitme taraması yer alır ve kuşku varsa çocuk odyolojik değerlendirmeye yönlendirilir (American Speech-Language-Hearing Association [ASHA], t.y.).
- Söyleneni anlamada da güçlük görüyorsanız.
- Dilin yanında oyun, hareket ya da sosyal etkileşim gibi alanlarda da gecikme düşünüyorsanız.
- Sık kulak enfeksiyonu geçiriyorsa ya da kulağıyla ilgili bir sorun biliniyorsa.

Ne zaman bir uzmana başvurulmalı?

Yaşına uyan basamakta işaretlenmediğiniz maddeler varsa, çocuk hekiminizle konuşmak ilk adım olabilir. Bir dil ve konuşma terapistinden değerlendirme alınması da düşünülebilir. Değerlendirme her zaman hemen terapiye başlamak anlamına gelmez. Başka bir gelişim sorunu yoksa düzenli izlem de bir seçenektir (ASHA, t.y.).

Konuşma saatler ya da günler içinde aniden kaybolduysa ve güçsüzlük, yüzde kayma ya da bilinç değişikliği eşlik ediyorsa vakit kaybetmeden 112 aranmalıdır.

Yaşa göre işaretler konuşma gecikmesinin belirtilerini anlatan yazıda sıralanıyor. Sözcük sayısı ile ilgili sorular 3 yaşındaki çocuğun kaç kelime konuşması gerektiğini anlatan yazıda yanıtlanıyor. İki yaşında konuşmayan çocuk için atılabilecek adımlar ayrı bir yazıda ele alınıyor. Değerlendirme sürecinin genel çerçevesi için gecikmiş dil ve konuşma sayfasına bakılabilir.

KAYNAKLAR

American Speech-Language-Hearing Association. (t.y.). *Late language emergence* [Practice Portal]. <https://www.asha.org/practice-portal/clinical-topics/late-language-emergence/>

Centers for Disease Control and Prevention. (2026, 16 Şubat). *CDC's developmental milestones*. <https://www.cdc.gov/act-early/milestones/index.html>

Zubler, J. M., Wiggins, L. D., Macias, M. M., Whitaker, T. M., Shaw, J. S., Squires, J. K., Pajek, J. A., Wolf, R. B., Slaughter, K. S., Broughton, A. S., Gerndt, K. L., Mlodoach, B. J., & Lipkin, P. H. (2022). Evidence-informed milestones for developmental surveillance tools. *Pediatrics*, 149(3), Makale e2021052138. <https://doi.org/10.1542/peds.2021-052138>

Mete Orçun Bayrakdar, Uzman Dil ve Konuşma Terapisti · Liya Psikolojik Danışmanlık Merkezi, 1953. Sokak No: 8, Ümitköy, Çankaya / Ankara · 0530 948 55 32 · metebayrakdar@gmail.com

Bu rehber genel bilgilendirme amacı taşır. Bireysel değerlendirme, tanı veya bir sağlık profesyonelinin görüşünün yerine geçmez. Güncel sürüm: ankaradilterapi.com/kaynaklar/dil-gelisimi-gozlem-listesi/ · 16 Eylül 2026